

KOMUNITA, KDE VAŠE ZKUŠENOSTI ZAJÍMAJÍ OSTATNÍ A MOHOU POMÁHAT!

The Community Where the Others Are Interested in Your Experience and Can Help

RNDr. Danuše Bauerová, Ph.D., Ing. Martina Kulštejnová, Ondřej Bauer

VŠB – Technická univerzita, Ekonomická fakulta,
Institut inovace vzdělávání, Centrum pro handicapované studenty Slunečnice
E-mail: Danuse.Bauerova@vsb.cz, Martina.Kulstejnova@vsb.cz, Ondrash@freestudio.eu

Abstrakt

Příspěvek představuje konkrétní podobu vytváření společné komunity kolem handicapovaných studentů, kde každý účastník, ať je poskytovatelem či příjemcem, spoluvytváří systém pro podporu rozhodování. Databáze informací, znalostí, případových studií aj. je budována prostřednictvím wiki technologie přes webové rozhraní. Základní charakteristikou wiki je možnost přímé participace všech účastníků na tvorbě obsahu databáze. Realizace probíhá v rámci projektu ESF OPRLZ „Zkvalitnění přístupu akademických pracovníků VŠB-TU Ostrava k integraci znevýhodněných studentů – FALCO“. Je představována virtuální komunita kolem <http://www.StudiumBezBarrier.eu>, (dočasně <http://handicap.vsb.cz>).

Abstrakt

The contribution introduces the concrete form of creating the common community around handicapped students where each participant – a provider or a recipient – co-creates a system of support for decision-making. The database of information, knowledge, case studies etc. is created by means of wiki technology through a web interface. The central characteristic of wiki is the possibility of direct involvement of all the participants in the creation of the database contents. The realization takes place within the European Social Fund project (Operational programme for Human Resources Development) “Improvement of the Academic Teachers of VŠB – Technical University of Ostrava in the Integration of Handicapped Students – FALCO”. The virtual community around <http://www.StudiumBezBarrier.eu>, (temporarily <http://handicap.vsb.cz>) is introduced.

Informační a komunikační technologie podporují rozhodování člověka

Být sám není lehké. Člověk hledá člověka, ne vždy je však fyzické setkávání se možné. Již jsme si dnes zvykli, že „jsme spolu“, i když nás fyzicky dělí velké vzdálenosti. Můžeme se vidět, slyšet, můžeme sdílet své názory, nabízet své zkušenosti, pomáhat jeden druhému. To vše díky informačním a komunikačním technologiím, které mohou překonávat bariéry mezi lidmi bez ohledu na jejich aktuální místo, nehledí na barvu pleti, stejně tak jako staví mosty mezi zdravými a těmi méně šťastnými.

Jednou ze známek úspěšného člověka je jeho schopnost umět se rychle a při tom zodpovědně rozhodovat. Operativně se zorientovat v situaci, najít a sebrat potřebné informace, správně je vyhodnotit, přidat k nim své postoje, hodnoty, umět to vše dát dohromady a následně přijmout jasné stanovisko, to je to, co vždy bylo nezbytností každého člověka během jeho celého života. V době chrlících se informací a možností jejich zpracování to platí násobně. Pro podporu rozhodování je dnes vytvářena řada systémů, které využívají schopností, nástrojů a služeb Internetu.

Od pasivních uživatelů k aktivním tvůrcům Webu

Také Internet se vyvíjí, přechází ke svým vyšším generacím a přináší novou kvalitu služeb svým účastníkům. Do popředí se dostávají služby, jež dokáží naplňovat nový přístup s uživatelem v centru svého dění, v centru poskytovaných služeb. Hlavní charakteristikou Webu nové kvality, tzv. Web 2.0, je přístupnost a jednoduchost zápisu na webové stránky každým účastníkem Internetu. Mění se poslání webu přechodem od „Read-web“ (Web s funkcí čtení) k novým možnostem „Read-Write-Web“ (Web s funkcí čtení a psaní).

Nejen profesionál píše na web

S využitím předchozích technologií tvořili webové stránky více méně profesionálové, nikoliv jejich přímí uživatelé. Nebyla možná jejich bezprostřední participace při tvorbě webových stránek. Technologie Web 2.0 poskytuje mnoho nových služeb svým uživatelům a staví je do role přímých tvůrců webu. Kdokoliv z účastníků tvoří obsah, ale rovněž reaguje na předchozí sdělení a tím je obsah kontinuálně dotvářen. Neustálá odezva přináší nové, často netušené pohledy.

Síla komunity

Rozsáhlá účast široké komunity miliónů lidí umožňuje operativně aktualizovaný kontakt se špičkovými odborníky celého světa stejně tak, jako s komunitou v nejbližším sousedství mající nějaký společný cíl. Dochází k rychlému sdílení nejen informací a znalostí, ale rovněž dovedností, jak s nimi zacházet při řešení aktuálních problémů. Informační a komunikační technologie pomáhají překonávat bariéry, nabízejí nástroje pro podporu rozhodování každého z nás. Takové služby jsou velmi cenné pro každého, tím spíše pro komunitu lidí s nejrůznějšími handicapami.

Wiki

Jedním z nových nástrojů Web 2.0, jež umožňuje kontinuální odezvu jednotlivých účastníků a nabízí možnost vytváření nejrůznějších komunit lidí, je wiki technologie.

Wiki je označení webů nebo obecněji hypertextových dokumentů, které umožňují uživatelům přidávat obsah, podobně jako v internetových diskusích, ale navíc jim také umožňují měnit stávající obsah; v přeneseném smyslu se jako wiki označuje software, který takovéto weby vytváří. Wiki umožňuje vytvářet dokumenty kolektivně pomocí jednoduchého značkovacího jazyka za použití webového prohlížeče.

Wikipedie

Obecné seznámení veřejnosti s novou technologií přinesl projekt Wikipedia. Již jsme si zvykli, že mnoho aktuálních informací hledáme na stránkách Wikipedie, ať jsme jakékoliv z mnoha národností.

Wikipedie (anglicky a v mnoha dalších jazycích Wikipedia; kombinace slov wiki a encyklopedie) je mnohojazyčná webová encyklopedie s otevřeným obsahem, na jejíž tvorbě spolupracují dobrovolní přispěvatelé z celého světa. Jejím cílem je tvorba a celosvětové šíření volně přístupných encyklopedických informací. Wikipedie existuje ve více než 250 jazykových verzích různého rozsahu, z nichž zhruba třetina je spíše symbolická.

Rizika otevřenosti

Wikipedie je tvořena na principu tzv. wiki, což znamená, že nový článek může vložit a takřka libovolný článek může změnit (ať už pouze opravit překlep, zkorigovat věcnou chybu, článek výrazně rozšířit nebo zcela přepsat) takřka kdokoli s přístupem na web. Tato otevřenost ovšem s sebou nese také riziko nepřesností či vandalismu. Jedním ze základních

pravidel prosazovaných uživateli je tzv. nezaujatý úhel pohledu – články musí nezaujatě prezentovat všechny podstatné názory na příslušné téma, aniž by některý vydávaly za jedinou objektivní pravdu.

Sdílení informací v komunitě vzdělavatelů a vzdělávaných

Podporu v rozhodování se v nejrůznějších situacích potřebují rovněž studenti a žáci škol. Wiki technologie efektivně umožňuje založit a dále kontinuálně vytvářet webový prostor pro podporu rozhodování rovněž uvnitř komunity školního prostředí. Existuje mnoho těch, kteří mohou a chtějí nabízet své zkušenosti, znalosti, informace, stejně tak jako těch, kteří je potřebují k řešení nejrůznějších situací, ve kterých se ocitají. Jsou mezi nimi též ti, kterým je poskytován specifický přístup ke vzdělávání.

Otevřenost systémů, sdílení zdrojů lidských i technologických

Hranice mezi poskytovateli a příjemci se stírají na všech polích, školní prostředí nevyjímaje. Je již všeobecně akceptováno, že jedním z rozhodujících faktorů následné zaměstnatelnosti absolventů je míra přechodu od modelu vzdělávání s učitelem v centru celého procesu (teacher-centered model) k modelu se studentem, resp. žákem jako rozhodujícím prvkem (student-centered model). Také v oblasti školství platí, že rozvoj lidských zdrojů ve smyslu utváření schopností přijímat např. zde uvedený nový model vzdělávání na jedné straně, a rozvoj technologií prezentovaný např. možnostmi wiki na straně druhé, jdou ruku v ruce. Obě součástí míří ke stejným cílům otevřenosti a sdílnosti.

Handicapovaní pomáhají handicapovaným

Stává se normou pomáhat potřebným. Problémem zůstává efektivnost pomoci. Zdá se, že jedním z nejlepších způsobů realizace podpory handicapovaných jsou ty formy, jež analogicky dění v celé společnosti mixují role poskytovatelů a příjemců služeb v nouzi. Existuje efektivnější forma pomoci než ta, jež samotného handicapovaného jako příjemce zapojí současně jako poskytovatele služeb? Lze vycházet z toho, že handicapovaní sami vědí nejlépe, co je pro ně důležité, leckdy přímo fatálně. Vytvoření prostředí pro sdílení jejich poznatků a znalostí o životě s handicapem je z uvedeného důvodu velmi efektivním nástrojem. Velmi dobrých výsledků je dosahováno také při aktivním zapojení handicapovaných v oblasti systemizace pomoci, např. při vytváření nejrůznějších center pomoci, tvorbě legislativy apod.

Výsledky přístupu k poskytování specifických služeb potřebným systémem jejich zapojení do práce na pomoci handicapovaným přinášejí vedle využívání fundovaných znalostí a dovedností další velmi významný efekt. Přinášejí handicapovaným možnost seberealizace, sebeuplatnění. Jejich zaměstnávání zvyšuje jejich sebevědomí, umožňuje jim realizovat potřebu člověka pracovat a přináší integraci handicapovaných v tom nejčistším slova smyslu. Není lepší pomoci handicapovaným než systémové vytváření míst pro jejich pracovní zapojení.

Jak odpovědět na otázku, kdo je a kdo není handicapovaný? Kdo pomoc přijímá a kdo ji poskytuje? „Handicapovaný“ má zejména svou sociologickou rovnu – cítím se tak nebo ne?! Někdo méně, někdo více, jen výjimky jsou bez něj. Co je nám všem společné pro smysluplný život je vedle lásky potřeba pracovat.

Wiki je přirozeným nástrojem pro pracovní zapojení handicapovaných

Informace shromažďované a sdílené prostřednictvím wiki vytvářejí podporu pro rozhodování v nejrůznějších situacích. Patří mezi ně situace školního prostředí a rozhodování v nich. Lidé na wiki vstupují, aby jim informace pomáhaly, a to zpravidla proto, že mají problém, který potřebují řešit. Některé z nich jsou velmi vážné, hledají řešení např. při těžkém zdravotním handicapu.

Čím bohatší je databáze, na jejíž pomoc se obracíme, tím pravděpodobnější je, že rozhodnutí bude optimální. Přirozené místo zde mají zkušenosti a příklady reálné praxe. Kdo však má tyto příklady vytvářet? Participace účastníků na tvorbě je jedním z klíčů ke zvyšování kvality databáze potřebných informací. A nutno poznamenat, že účastníky nejsou jen poskytovatelé, ale „také“ příjemci – jejich informace jsou velmi žádoucí. Nové technologie poskytují prostor k tomu, aby jejich sdílení mohlo být realizováno.

Vaše zkušenosti zajímají ostatní a mohou pomáhat!

V rámci projektu ESF OPRLZ „Zkvalitnění přístupu akademických pracovníků VŠB-TU Ostrava k integraci znevýhodněných studentů – FALCO“ je vytvářen systém pro podporu rozhodování lidí s handicapem. Je vytvářeno virtuální místo na webu, kde „Vaše zkušenosti zajímají ostatní a mohou pomáhat!“.

Systém není budován jako klasický portál, na němž jsou shromažďovány informace prostřednictvím několika osob – profesionálních tvůrců webových stránek. Systém je tvořen libovolným členem dané komunity, každý má právo zápisu, každý může jednoduše a efektivně poskytovat své informace, znalosti, předávat dovednosti, ale též se na ně ptát, hledat je a přijímat odezvu ostatních. Je potřeba nezapomenout na jednoduché pravidlo, že podobně vytvářené systémy jsou tak dobré, jak bohatá je komunita, jež je vytváří. Systém pro podporu rozhodování lidí s handicapem je vytvářen v rámci hlavního výstupu projektu a je budován s cílem předložení stálého informačního zdroje nejen pro studenty a pedagogy, ale také pro širokou veřejnost.

Úkolem takového systému je informovat a především napomáhat handicapovaným studentům, resp. uchazečům o studium na jedné straně a pedagogům a dalším poskytovatelům služeb na straně druhé řešit jejich individuální problémy spojené se vzděláváním znevýhodněných (handicapovaných) studentů.

Cílem je vytvoření databázového systému přes webové rozhraní, který bude možno neustále doplňovat, aktualizovat, nejen pracovníky projektu, ale kýmkoliv, koho se problematika týká a chce poskytnout své znalosti, dovednosti a zkušenosti.

K realizaci a vytvoření daného systému pro podporu rozhodování lidí s handicapem byla použita technologie wiki z volně dostupných zdrojů MediaWiki, kde jsou dle potřeb doprogramovávány další služby. Důvodem, proč byla vybrána právě technologie Wiki, je její jednoduchost, srozumitelnost a bezelstnost tvoření.

Očekávání od databázového systému budovaného technologií wiki

- poskytování odborných a kvalitních informací uchazečům o studium a studentům škol různých typů, stupňů a forem studia
- poskytování odborných a kvalitních informací učitelům, akademickým pracovníkům a široké komunitě poskytovatelů služeb z řad institucí i veřejnosti
- zapojení škol všech stupňů, včetně univerzit do tvorby databáze
- zapojení širokého spektra odborníků do tvorby databáze
- zapojení samotných handicapovaných do tvorby databáze
- napomáhání při řešení specifických situací v oblasti poskytování i přijímání specifických podmínek studia a vzdělávání

- zefektivňování hledání řešení sdílením případových studií, jež při zveřejnění svých poznatků a zkušeností mohou napomoci řešit obdobnou situaci ostatním
- rozvoj spolupráce mezi různorodými pracovišti, nejen v akademickém prostředí, ale rovněž s „širokým okolím“
- vytváření a udržování komunity handicapovaných jako příjemců služeb spolu s poskytovateli služeb v oblasti vzdělávání handicapovaných a znevýhodněných

Výhody systému

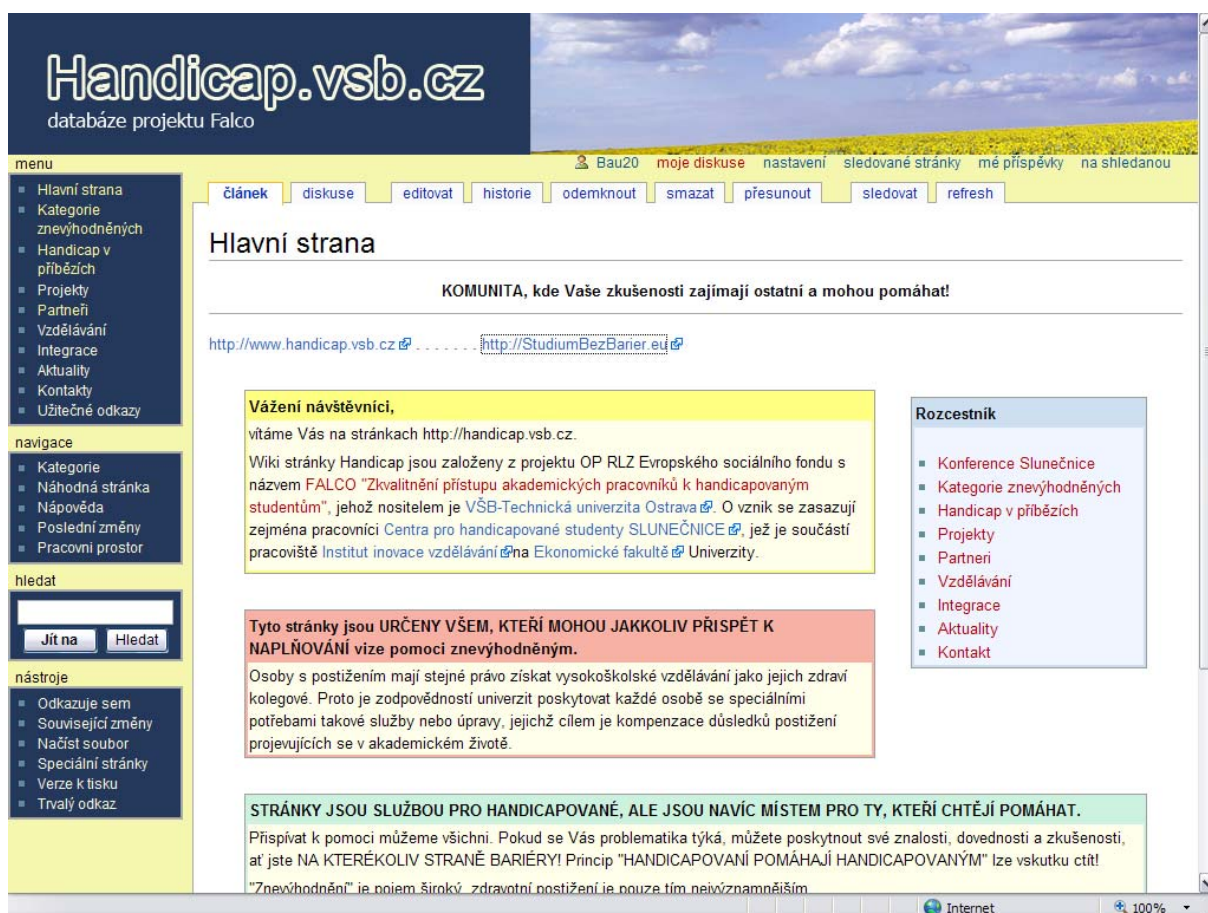
- otevřenost systému, jenž bezprostředně formuje komunitu lidí se společným cílem přispět k vytváření rovných podmínek
- tvorba obsahu sdílením zkušeností široké komunity, např. odborníka z praxe, samotného handicapovaného studenta, žáka, uchazeče, účastníka celoživotního vzdělávání, učitele, akademického pracovníka, poskytovatele služeb z řad veřejného sektoru, sdružení aj.
- snadná aktualizovatelnost informací, nezávislost na správci stránek
- zapojení širokého spektra lidí a z toho plynoucí užitečnost a informační kvalita pro širokou veřejnost
- prevence zneužití uzamykáním vybraných stránek jen pro některé uživatele a zamezení jejich zneužití

Rizika systému

- Možnost zneužití – pozor! Stránky jsou zálohované a vždy je lze obnovit. Je to až k nevíře, ale Wikipedia funguje. Proč by se také nám nemělo dílo podařit?!

Staňme se aktivními účastníky komunity „Studium bez bariér“!

Portál Wikipedie praví: „Můžete pomoci udělat z Wikipedie lepší encyklopedii a wiki společenství svými úpravami článků a vytvářením nových.“ Totéž praví i stránky <http://studiumbezbarier.eu>!

Obr. 1 „Komunita, kde Vaše zkušenosti zajímají ostatní a mohou pomáhat“ – hlavní strana

Stránky StudiumBezBarrier.eu si kládou za cíl využít znalostí, zkušeností a dovedností z oblasti problematiky vzdělávání a zaměstnatelnosti handicapovaných a znevýhodněných, a to z pohledů obou stran – příjemců i poskytovatelů. Stránky formulují virtuální prostředí jako nadstavbu osobních kontaktů pro efektivnější využití potenciálu komunity. Cílem je lepší podpora rozhodování účastníků komunity v problematických situacích. Podpora bude tak dobrá, jak sdílný bude každý z nás. Nezapomeňme, hranice mezi jedním a druhým břehem je tak křehká!

Zdroje:

O'REILLY, Tim. What is Web 2.0. Design Patterns and Business Models for the Next Generation of software. [online] 30. September, 2005 [cit. 2007-10-09] . Dostupné na World Wide Web: <<http://www.oreilynet.com/pub/a/oreilly/tim/news/2005/09/30/what-is-web-20.html>>

Wiki [online] 6. October, 2007 [cit. 2007-10-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wiki>

Wikipedie [online] 12. October, 2007 [cit. 2007-10-10]. Dostupné na World Wide Web: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie>